

Forskningsprosjektet som ble en familie

Datum 12.10.2026
Subjekt Nord universitet
Autor Jens Knigge
Kontakt <div>Professor</div> <h2> Jens Knigge </h2>
Region Norsko
Kategorie Kultura, Univerzity, Věda a výzkum

Hva skjer når forskere fra hele verden skal finne ut hvordan kunst kan gjøre forskjeller til en ressurs? Da får man ikke bare ny forskning. Man får også nye venner, søndagsmøter på tvers av tidssoner, visumtrøbbel og EU-kontroll.

Det er snart slutt.

I 2027 avsluttes Horisont Europa-prosjektet **dialoguing@rts, d@rts**, koordinert av Nord universitet. På veien dit har prosjektleder Jens Knigge og prosjektmanager Runa Hestad Jenssen tilbrakt utallige timer sammen med forskere og samarbeidspartnere fra en rekke land.

De har diskutert forskning. De har skrevet rapporter. De har stått skolerett for EU-fagfellene i Brussel.

Og de har blitt så godt kjent at de beskriver prosjektet som en familie.

- Det er familie, og det er en livsstil, sier Jenssen.

Hun ler når hun forteller om en julaften da hun var på vei inn i Vinne kirke i Verdal med fire barn, mann og fioliner. Telefonen ringte. Det var en partner fra Uganda.

Jeg tenkte at dette måtte være krise. Jeg måtte jo svare. Men det var jo ikke julaften i Uganda. Hun skulle bare slå av en prat.

Runa Hestad Jenssen

- Jeg tenkte at dette måtte være krise. Jeg måtte jo svare. Men det var jo ikke julaften i Uganda. Hun skulle bare slå av en prat.

Slik kan et internasjonalt forskningsprosjekt se ut fra innsiden.

Når forskjeller blir en ressurs

På oppløpssiden: Førsteamanuensis Runa Hestad Jenssen er prosjektleder for d@rts, mens professor Jens Knigge er prosjektleder. Nå nærmer prosjektet seg målstreken, men de får begge stadig vekk invitasjoner til nye prosjekter. Foto: Bjørnar Leknes.

Men hva er egentlig d@rts?

Kort fortalt undersøker prosjektet hva som skjer når mennesker med ulike kulturelle bakgrunner møtes gjennom kunsthøgskole som musikk, dans og drama.

Forskerne spør blant annet: **Er forskjeller et problem, eller kan de være en ressurs?**

- d@rts handler om å anerkjenne at vi alle er forskjellige, på mange måter, forklarer Knigge.

Kunst kan skape tilhørighet. Men den kan også ekskludere.

Det er et viktig paradoks i prosjektet. Musikk, dans og drama omtales ofte som inkluderende aktiviteter. Samtidig finnes det tydelige hierarkier og terskler i kunstfeltet. Knigge trekker fram musikkonservatoriene som et eksempel.

- Fra opptaksprøve til siste eksamen er det få institusjoner som historisk sett er mer hierarkiske.

Dermed handler d@rts ikke om en enkel idé om at «kunst løser alt». Tvert imot.

Kunst kan ikke løse alle verdens problemer. Forskjeller som eksisterer, som klasse, økonomi og makt, kan vi ikke reversere.

Jens Knigge

- Kunst kan ikke løse alle verdens problemer. Forskjeller som eksisterer, som klasse, økonomi og makt, kan vi ikke reversere, sier Knigge.

- Men vi kan bli bedre til å anerkjenne forskjeller. Og til å forstå at den andre personens kultur og erfaring har like stor verdi som vår egen.

Forskjellene finnes også i forskningsgruppen

Kollegaer og venner: d@rts samlet partnere til samling i Oulo i sommer. I prosjektet deltar forskere fra Belgia, Norge, Finland, Italia, New Zealand, Serbia, Tyskland og Uganda. Foto: Kalle Hautamäki.

Det kanskje mest interessante er at prosjektet selv har blitt en arena der disse spørsmålene utspiller seg.

Forskerne samarbeider med kolleger de ikke kjente fra før, på tvers av kontinenter og institusjoner.

Dermed har prosjektet også blitt en slags praktisk øvelse i transkulturelt samarbeid.

- Det er litt morsomt at vi forsker på transkulturell læring, samtidig som det skjer en bieffekt i vårt eget konsortium, sier Knigge.

De har fått nye perspektiver på alt fra arbeidsliv og velferdsordninger til hvordan forskning finansieres og organiseres.

I Norge tar vi mye for gitt.

At ansatte har rettigheter ved sykdom og graviditet. At midlertidig ansatte har et sikkerhetsnett. At forskere får administrativ støtte.

Sammenlignet med flere av samarbeidspartnernes arbeidshverdag blir forskjellene tydelige.

- Vi skjønner hvor utrolig privilegerte vi er som forskere i Norge, sier Knigge.

Solid erfaring: Professor Jens Knigge kommer fra Tyskland, og har lang erfaring i å lede store internasjonale forskningsprosjekter. – Det optimale er å til enhver tid være involvert i to forskningsprosjekter. Men skal du lede et stort prosjekt, er det nok med kun det, sier han. Foto: Bjørnar Leknes.

Men prosjektet har også vist dem noen av skyggesidene ved det europeiske forskningssystemet.

For selv om EU ønsker samarbeid med partnere utenfor Europa, kan det være vanskelig å delta på like vilkår.

Visum kan være en stor barriere. Tilgang til digitale møter kan være en annen. En partner fra Serbia har flere ganger blitt kastet ut av Teams-rommet. En partner fra Uganda har måttet bruke betydelig tid på praktiske hindringer som norske forskere knapt trenger å tenke på.

EU vil ha dem med, men samtidig legger de ikke nødvendigvis til rette for at de faktisk kan delta.

Jens Knigge

– EU vil ha dem med, men samtidig legger de ikke nødvendigvis til rette for at de faktisk kan delta, sier Knigge.

- **Les også:** Møt musikkprofessor Jens Knigge

Det skaper et ubehagelig spørsmål:

Hvem får egentlig makt til å definere forskningen når alle inviteres til bordet, men ikke alle får like stor plass ved det?

Knigge peker også på at d@rts-konsortiet selv er preget av en sentral- og nordeuropeisk tyngde.

– Vi valgte det fordi det var de nettverkene vi hadde. Men det er en systematisk ekskludering av noen stemmer.

Det er kanskje nettopp slike erfaringer som gjør internasjonale forskningsprosjekter verdifulle også utover resultatene som står i rapportene.

Fra Verdal til verden

Gikk all-in: Runa Hestad Jenssen var mot slutten av doktorgraden da prosessen med å skrive søknaden til d@rts startet. Hun kunne ha sagt nei. Det gjorde hun ikke. – Jeg var så nysgjerrig. Og det er jeg innmari glad for, sier hun. Foto: Bjørnar Leknes.

For Runa Hestad Jenssen har prosjektet gitt et nytt blikk på både jobben og verden.

Hun er bosatt i Verdal, jobber i Levanger og har verden som arbeidsplass.

– Perspektivene du får gjennom å være en del av et så stort prosjekt endrer litt måten du ser verden på.

Det er også blitt tydelig hvor mye som faktisk skal til for å få et stort forskningsprosjekt til å fungere.

Forskere, administrasjon, skoler, lokalsamfunn og internasjonale partnere må trekke i samme

retning. Planene må justeres underveis. Uforutsette problemer må løses.

– Jeg ante ikke hva jeg bega meg ut på, sier hun.

Dette var første gang Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag ved Nord universitet koordinerte et Horisont Europa-prosjekt.

Hun beskriver erfaringen som å ta en ny doktorgrad.

– Det krever et stort team som fungerer godt i lag.

Energigivende prosjekt: – Jeg er utdannet sanger, og trodde ikke det var mulig å finne noe som jeg likte like godt som det å synge. Men akkurat dette trigger noe i meg som jeg synes er utrolig morsomt, og jeg får veldig energi av det, sier Runa Hestad Jenssen. Foto: Kalle Hautamäki.

Et forskningsprosjekt med kontroll på kontrollen

Og så er det EU.

I Norge kan et forskningsprosjekt med finansiering fra Forskningsrådet oppleves relativt tillitsbasert: Man får tilslag, gjennomfører prosjektet og rapporterer.

Horisont Europa er en annen øvelse.

d@rts er blitt vurdert gjennom to såkalte review-møter med EU. Da står prosjektgruppen skolerett i Brussel en hel dag og må redegjøre for framdrift, avvik og bruk av midler.

– Det er mye rapportering på et høyt detaljnivå, sier Jenssen.

Hun ser samtidig hvorfor det er nødvendig.

– Det må være sånn for å sikre seg mot at pengene forsvinner eller går til noe annet.

For en norsk forsker kan det likevel føles uvant.

– På nasjonalt nivå opplever vi en helt annen og tillitsbasert tilnærming, sier Knigge.

Til tross for noen forsinkelser underveis er prosjektet nå i rute.

Og når d@rts avsluttes i 2027, skal det helst være mer igjen enn en bunke rapporter.

Noe skal leve videre

Prosjektleder og pappa: – Som prosjektleder av et så stort prosjekt som d@rts, blir du mindre forsker og mer en pappa til prosjektfamilien. Jeg føler at vi har blitt en familie etter disse årene, sier Jens Knigge. Foto: Kalle Hautamäki.

d@rts er både et forsknings- og innovasjonsprosjekt.

Blant annet er det utviklet en digital plattform for kunstbasert dialog, med ulike spill og aktiviteter.

Men et av de viktigste funnene handler om noe som kanskje er mindre teknologisk og mer grunnleggende:

Mange mener kunst er viktig.

Men når kunst faktisk skal inn i skolen, kommer spørsmålene om tid og penger.

- Det er fortsatt mange som snakker om kunst som en «nice-to-have»-greie, sier Knigge.

Dermed oppstår en tydelig mismatch. På den ene siden finnes det stor tro på kunstens kraft. På den andre siden kan en skole ha én eller ingen musikk lærere.

- Vi kan ikke forplikte noen eller tvinge noe fram, sier Knigge.

Men prosjektet skal avsluttes med sesjoner der forskerne utvikler politiske anbefalinger. På avslutningsarrangementet i Berlin blir blant annet de nordiske ambassadene invitert.

Hva som faktisk skjer med anbefalingene etterpå, kan forskerne ikke styre.

Men de kan sende dem videre.

Når politikken møter forskningen

Stort engasjement: Jøike-professor Frode Fjellheim (foran) og Rose Martin, dekan ved Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag, under sommerens d@rts-samling i Finland. Foto: Kalle Hautamäki.

I Norge er spørsmålene d@rts undersøker blitt særlig aktuelle.

Regjeringen har foreslått at alle grunnskolelærere skal ha minst 15 studiepoeng i kunst- og kulturfag.

For forskerne er koblingen til d@rts tydelig.

- Vi trenger flere lærere som har kunnskap om kunstfagene, slik at de kan bruke kunst og kultur som en del av undervisningen i skolen, sier Knigge.

Jenssen peker på at dersom forslaget blir gjennomført, må lærerutdanningene kunne utdanne lærere med den nødvendige kompetansen.

- Det kan vi gjøre ved Nord universitet.

Dermed handler ikke prosjektets mulige fotavtrykk bare om forskning. Det kan også handle om hvordan skolen ser på kunst, kultur og forskjellighet i framtiden.

Hva kan andre lære av d@rts?

God kjemi: Runa Hestad Jenssen og Jens Knigge deler mer enn gjerne av sine erfaringer fra d@rts med andre forskere og forskningsprosjekt. Foto: Ole Johan Ramfjord.

Etter flere år med internasjonalt samarbeid har Knigge og Jenssen noen ganske tydelige råd til andre som vurderer å søke Horisont Europa eller bli del av et stort internasjonalt prosjekt.

1. Finn partnerne før du skriver prosjektet

d@rts ble ikke utviklet ved at én person satt med en ferdig idé og deretter lette etter folk som kunne

fylle plassene.

- Vi jobbet fra bunnen og opp, sier Jenssen.

Partnerne ble samlet tidlig og utviklet prosjektet sammen.

- Vi var jo allerede et team. Det var avgjørende for at implementeringen ble veldig lett, sier Knigge.

Råd: Ikke tenk bare «hvem kan hjelpe meg å gjennomføre prosjektet?». Tenk heller «hvem kan utvikle prosjektet sammen med meg?».

2. Ikke søk hvis du egentlig ikke har tid

Horisont Europa er konkurranseutsatt. Tilslagsprosenten er lav.

Og et stort prosjekt krever mer enn en god idé.

- Det aller viktigste er at man må ha folk som virkelig er villig til å gå «all in», sier Knigge.

Det betyr ikke nødvendigvis at alle skal jobbe døgnet rundt. Men det må være reell kapasitet, frikjøp og fleksibilitet.

Noen ganger innebærer det arbeidsmøter på søndagskvelden med samarbeidspartnere på andre siden av kloden.

3. Våg å gripe muligheten

Jenssen var mot slutten av doktorgraden da prosessen med å skrive søknaden til d@rts startet.

Hun kunne ha sagt nei.

Det gjorde hun ikke.

- Jeg var så nysgjerrig. Og det er jeg innmari glad for.

Hun mener andre bør tørre å kaste seg ut i muligheter som oppstår.

- Du må våge å ta mulighetene når de kommer.

For henne har det gitt kompetanse og erfaring hun ellers aldri ville fått.

4. Bygg nettverk, ikke bare prosjekt

En av de store gevinstene ved Horisont Europa er alt som skjer etterpå.

Når forskere samarbeider på tvers av land, åpner det seg nye dører.

- Du får nye partnere og muligheter til nye samarbeid. Det er helt unikt med slike prosjekt, sier Jenssen.

Knigge kjenner det igjen. Etter mange år med internasjonale prosjekter får han nå stadig invitasjoner til nye samarbeid.

Det første prosjektet er det vanskeligste.

Etterpå har du både erfaring, kunnskap og et nettverk.

5. Del kunnskapen internt

Nord universitet har fått stadig mer erfaring med Horisont Europa-søknader, og forskningsadministrasjonen bistår forskerne både i utvikling og skriving.

Men Knigge og Jenssen mener det fortsatt finnes et uutnyttet potensial.

Særlig på tvers av fakultetene.

- Det skjer lite tverrfakultært, sier Knigge.

Jenssen peker på at de korte avstandene ved Nord universitet er en fordel.

- Det må vi utnytte mer.

Den første gangen er den vanskeligste

Memory Lane: Jens Knigge og Runa Hestad Jenssen har mye på hjertet når de får snakke om sitt hjertebarn d@rts. Foto: Bjørnar Leknes.

Når d@rts avsluttes i 2027, er det derfor ikke bare forskningsresultatene som blir stående igjen.

Det blir en digital plattform. Nye metoder. Politiske anbefalinger. Et stort internasjonalt nettverk.

Men kanskje også noe vanskeligere å måle:

En institusjon som har lært hvordan det er å koordinere et stort europeisk forskningsprosjekt.

Og to mennesker som har fått et ganske stort prosjekt til å føles som noe mer enn en jobb.

For Knigge har rollen som prosjektleder vært annerledes enn i tidligere forskningsprosjekter. Han har vært mindre forsker og mer administrator.

- Du blir mindre forsker og mer en pappa til prosjektfamilien.

Jenssen nikker.

- Det er familie.

Hun smiler.

- Og jeg liker denne livsstilen.

Det er kanskje den mest uventede effekten av et prosjekt som egentlig handler om hvordan vi møter forskjeller:

At når man jobber lenge nok sammen, på tvers av landegrenser, fag, kulturer, tidssoner og systemer, blir forskjellene ikke nødvendigvis mindre.

Men man lærer å leve med dem.

Og kanskje, noen ganger, til og med å like dem.

Vil du ta forskerutdanning?

Ønsker du mer faglig dypdykk etter avlagt mastergrad? En doktorgrad fra Nord universitet kvalifiserer deg både for en videre akademisk karriere og for andre stillinger med høye krav til kompetanse og vitenskapelig innsikt.

Forskerutdanning

<https://www.nord.no/aktuelt/forskningsprosjektet-som-ble-en-familie>